

فهرست مطالب

۱۳	سوگندنامه بقراط .....
۱۴	القسم الاسلامی للطیب .....
۱۵	دیباچه دکتر ایرج گلدوزیان .....
۱۶	دیباچه دکتر شهلا معظمی .....
۱۸	پیشگفتار مؤلف .....
۲۰	بخش اول - شناسایی مسئولیت جزایی پزشک .....
۲۰	فصل اول - مسئولیت جزایی پزشک از دیدگاه تاریخی .....
۲۱	مبحث اول - ایران پیش از اسلام .....
۲۴	مبحث دوم - ایران اسلامی .....
۲۷	مبحث سوم - ایران معاصر .....
۲۷	گفتار اول - از انقلاب مشروطیت تا انقلاب اسلامی .....
۳۰	گفتار دوم - از انقلاب اسلامی تا زمان حاضر .....
۳۳	فصل دوم - تعیین منابع حاکم بر قواعد مسئولیت جزایی پزشک .....
۳۳	مبحث اول - منابع اصلی قواعد مسئولیت جزایی پزشک .....
۳۳	گفتار اول - قانون .....
۳۴	گفتار دوم - رویه قضایی .....
۳۵	گفتار سوم - فتاوای معتبر فقهی .....
۳۶	مبحث دوم - منابع فرعی قواعد مسئولیت جزایی پزشک .....
۳۶	گفتار اول - عرف .....
۳۸	گفتار دوم - عقاید علماء حقوق .....

۲ □ تعقیب کیفی و انتظامی پزشک مقصر

- فصل سوم - مبانی پذیرش مسئولیت جزایی پزشک ۳۹
- مبحث اول - مبانی پذیرش مسئولیت پزشک نسبت به جرائم ناشی از اعمال پزشکی ... ۳۹
- گفتار اول - مبانی مسئولیت جزایی پزشک مقصر ۳۹
- بند اول - انجام عملیات طبی یا جراحی نامشروع ۴۰
- تغییر جنسیت ۴۲
- پیوند اعضا ۴۲
- بند دوم - بی احتیاطی و بی مبالاتی ۴۳
- معیارها: ۴۶
- اصول: ۴۶
- بند سوم - عدم مهارت ۴۸
- ۱ - خطاء در تشخیص ۵۱
- ۲ - خطاء در فعل (معالجه) ۵۳
- ۳ - خطای اشعه ۵۴
- ۴ - خطای بی هوشی ۵۴
- بند چهارم - عدم رعایت نظامات دولتی ۵۶
- بند پنجم - مأذون نبودن در اقدام به معالجه و درمان ۵۸
- گفتار دوم - مبانی مسئولیت جزایی پزشک غیر مقصر (حاذق و محتاط) ۵۹
- بند اول - روایات ۶۰
- بند دوم - اجماع ۶۳
- بند سوم - اطلاق برخی قواعد فقهی ۶۴
- ۱ - قاعده‌ی اتلاف ۶۵
- ۲ - قاعده‌ی لاضرر ۶۶
- نتیجه‌گیری نهایی ۶۷
- مبحث دوم - مبانی پذیرش مسئولیت پزشک نسبت به جرائم مرتبط با اعمال پزشکی ... ۶۹
- گفتار اول - حفظ حقوق فردی و نظم اجتماعی ۶۹
- گفتار دوم - حمایت از شئون حرفه‌ی پزشکی و قواعد اخلاقی ۷۰

فهرست مطالب □ ۳

فصل چهارم - مسئولیت جزایی پزشک از اعمال همکاران	۷۴
بخش دوم - کیفیت معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی	
فصل اول - مبانی معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی	۸۰
مبحث اول - مبانی معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی در فقه امامیه ...	۸۱
گفتار اول - جایز بودن طبابت در شریعت مقدس اسلام	۸۱
گفتار دوم - قاعده‌ی احسان	۸۳
گفتار سوم - ضرورت	۸۵
گفتار چهارم - اذن در معالجه و درمان	۸۷
گفتار پنجم - ابراء پزشک نسبت به جنایات ناشی از درمان	۸۸
مبحث دوم - مبانی معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی در فقه عامه	۹۰
مبحث سوم - مبانی معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی	
در حقوق جدید	۹۳
گفتار اول - فقدان قصد بزهکارانه و سوء نیت	۹۳
گفتار دوم - وجود اضطرار	۹۴
گفتار سوم - رضایت مریض	۹۵
گفتار چهارم - اجازه‌ی قانون	۹۶
مبحث چهارم - مبانی معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی	
در حقوق کیفری ایران	۹۸
گفتار اول - داشتن مجوز قانونی اشتغال به امور پزشکی	۹۸
گفتار دوم - قصد درمان	۱۰۰
گفتار سوم - ضرورت انجام اعمال طبی یا جراحی	۱۰۲
گفتار چهارم - مشروعیت اعمال طبی یا جراحی	۱۰۳
گفتار پنجم - رضایت بیمار یا اولیای قانونی او	۱۰۴
گفتار ششم - اجازه‌ی قانون	۱۰۷

۴ □ تعقیب کیفری و انتظامی پزشک مقصر

- فصل دوم - شرایط معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی ۱۰۹
- مبحث اول - شرایط معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی در
مقررات قبل از تصویب قانون مجازات اسلامی ۱۰۹
- گفتار اول - شرایط معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی در قانون
مجازات عمومی اصلاحی ۱۳۵۲ ..... ۱۰۹
- بند اول - اعمال جراحی یا طبی موضوع بند دوم ماده ۴۲ ..... ۱۱۰
- بند دوم - اعمال جراحی یا طبی موضوع بند سوم ماده ۴۲ ..... ۱۱۱
- گفتار دوم - شرایط معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی در
قانون راجع به مجازات اسلامی ۱۱۲
- مبحث دوم - شرایط معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی
در قانون مجازات اسلامی ۱۱۳
- گفتار اول - مشروعیت اعمال پزشکی و یا جراحی ۱۱۴
- گفتار دوم - اخذ رضایت ۱۱۵
- گفتار سوم - رعایت موازین فنی و علمی ۱۲۶
- گفتار چهارم - ضرورت تخصص پزشک ۱۲۷
- گفتار پنجم - رعایت تناسب بین عمل پزشکی و نتایج احتمالی ۱۲۸
- گفتار ششم - رعایت نظامات دولتی ۱۲۹
- فصل سوم - فوریت و تأثیر آن در شرایط معافیت اعمال پزشکان و جراحان
از تعقیب جزایی ۱۳۰
- مبحث اول - تبیین مفهوم فوریت و تعیین مرجع تشخیص اعمال طبی
یا جراحی فوری ۱۳۰
- گفتار اول - مفهوم فوریت و اعمال جراحی یا طبی فوری ۱۳۰
- گفتار دوم - مرجع تشخیص اعمال جراحی یا طبی فوری ۱۳۲
- مبحث دوم - تأثیر فوریت در شرایط معافیت اعمال پزشکان و جراحان
از تعقیب جزایی ۱۳۳
- گفتار اول - تأثیر فوریت اعمال جراحی یا طبی در سقوط شرط رضایت ۱۳۳

فهرست مطالب □ ۵

- گفتار دوم - تأثیر فوریت در شرط مشروعیت اعمال جراحی یا طبی ۱۳۵
- فصل چهارم - مصادیق معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی ۱۳۶
- مبحث اول - مصادیق معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی
در مقررات قبل از تصویب قانون مجازات اسلامی ۱۳۶
- گفتار اول - مصادیق و معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی
در قانون مجازات عمومی اصلاحی ۱۳۵۲ ..... ۱۳۶
- بند اول - اعمال جراحی یا طبی ضروری ۱۳۷
- بند دوم - اعمال جراحی یا طبی غیر ضروری ۱۳۷
- گفتار دوم - مصادیق معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی
در قانون راجع به مجازات اسلامی ۱۳۹
- مبحث دوم - مصادیق معافیت اعمال پزشکان و جراحان از تعقیب جزایی
در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹
- گفتار اول - اعمال طبی ۱۴۰
- گفتار دوم - اعمال جراحی ۱۴۰
- بند اول - اعمال جراحی جلوگیری از باروری ۱۴۱
- بند دوم - جراحی پیوند اعضا ۱۴۳
- بند سوم - اعمال جراحی زیبایی ۱۴۶
- بخش سوم - تبیین جرائم و تخلفات انتظامی پزشکان و تعیین مراجع به
رسیدگی آنها ۱۴۸**
- فصل اول - جرائم پزشکی ۱۴۸
- مبحث اول - جرائم ناشی از اعمال پزشکی ۱۴۸
- گفتار اول - ارتکاب عمدی قتل و صدمات بدنی در جریان اعمال پزشکی ۱۴۹
- بند اول - ارتکاب قتل عمدی در جریان درمان ۱۴۹
- بند دوم - ایراد صدمات بدنی عمدی در جریان درمان ۱۵۲
- گفتار دوم - ارتکاب غیر عمدی قتل و صدمات بدنی در جریان اعمال پزشکی ۱۵۴

۶ □ تعقیب کیفی و انتظامی پزشک مقصر

- بند اول - ارتکاب قتل و ایراد صدمات بدنی شبیه عمد در جریان درمان ۱۵۴
- بند دوم - ارتکاب قتل و ایراد صدمات بدنی در حکم شبه‌عمد در جریان درمان ۱۵۷
- بی‌مبالاتی: ۱۵۸
- عدم مهارت: ۱۵۸
- عدم رعایت نظامات دولتی: ۱۵۸
- گفتار سوم - قتل ترحم‌آمیز (اوتانازی): ۱۵۹
- گفتار چهارم - مداخله در سقط جنین ۱۶۱
- بند اول - شرایط و ارکان عمومی سقط جنین ۱۶۲
- بند دوم - شرایط و مجازات قانونی سقط جنین توسط پزشکان و جراحان ۱۶۴
- مبحث دوم - جرایم مرتبط با اعمال پزشکی ۱۶۵
- گفتار اول - افشاء سر ۱۶۵
- گفتار دوم - صدور گواهی خلاف واقع ۱۷۰
- گفتار سوم - خودداری از کمک به مصدومین و کسانیکه در معرض خطر جانی هستند ۱۷۲
- گفتار چهارم - اشتغال غیر قانونی به امور پزشکی ۱۷۴
- گفتار پنجم - فریفتن بیماران ۱۷۶
- فصل دوم - جرایم پزشکی و صلاحیت مراجع ۱۷۹
- فصل سوم - تخلفات انتظامی پزشکان ۱۸۴
- مبحث اول - شناسایی تخلفات انتظامی پزشکان و ضمانت‌های اجرایی آن ۱۸۴
- گفتار اول - مفهوم و ویژگیهای تخلفات انتظامی پزشکان ۱۸۴
- گفتار دوم - مجازاتهای انتظامی پزشکان ۱۸۶
- گفتار سوم - مصادیق تخلفات انتظامی پزشکان و مجازاتهای آن ۱۸۷
- مبحث دوم - آیین رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای شاغلین حرف پزشکی و وابسته به پزشکی ۱۹۱
- گفتار اول - دادرسی انتظامی سازمان نظام پزشکی ۱۹۲
- بند اول - تشکیلات ۱۹۲

فهرست مطالب □ ۷

بند دوم - وظایف	۱۹۲
گفتار دوم - هیأت‌های انتظامی سازمان نظام پزشکی	۱۹۸
بند اول - هیأت بدوی انتظامی	۱۹۸
۱ - تشکیلات:	۱۹۸
۲ - نحوه رسیدگی:	۲۰۰
بند دوم - هیأت تجدیدنظر انتظامی استان	۲۰۳
۱ - تشکیلات:	۲۰۳
۲ - نحوه رسیدگی:	۲۰۴
بند سوم - هیأت عالی انتظامی	۲۰۷
۱ - تشکیلات:	۲۰۷
۲ - حدود صلاحیت:	۲۰۹
۳ - نحوه رسیدگی:	۲۰۹
فصل چهارم - سازمان نظام پزشکی	۲۱۲
مبحث اول - سازمان نظام پزشکی در ایران	۲۱۲
گفتار اول - تعریف و اهداف	۲۱۳
گفتار دوم - وظایف و اختیارات	۲۱۴
گفتار سوم - شرایط عضویت	۲۱۶
گفتار چهارم - ارکان سازمان	۲۱۶
بند اول - شورای عالی نظام پزشکی	۲۱۶
۱ - ترکیب اعضاء:	۲۱۶
۲ - وظایف و اختیارات:	۲۱۷
بند دوم - شورای عالی نظام پزشکی	۲۱۷
۱ - ترکیب اعضاء:	۲۱۷
۲ - وظایف و اختیارات:	۲۱۸
بند سوم - هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستان‌ها	۲۱۸
۱ - ترکیب اعضاء:	۲۱۸

۸ □ تعقیب کیفی و انتظامی پزشکی مقصر

- ۲۱۹ ..... ۲ - وظایف و اختیارات: .....
- ۲۲۰ ..... بند چهارم - شورای هماهنگی استان .....
- ۲۲۰ ..... ۱ - ترکیب اعضاء: .....
- ۲۲۰ ..... ۲ - وظایف و اختیارات: .....
- ۲۲۰ ..... بند پنجم - صندوق رفاه و تعاون .....
- ..... بند ششم - دادسرا و هیأت‌های انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای
- ۲۲۰ ..... شاغلین گروه پزشکی و حرف وابسته .....
- ۲۲۰ ..... بند هفتم - بازرسان .....
- ۲۲۱ ..... گفتار پنجم - بودجه‌ی سازمان .....
- ۲۲۱ ..... گفتار ششم - انتخابات .....
- ۲۲۲ ..... اعضا و وظایف هیأت مرکزی نظارت .....
- ۲۲۳ ..... شرایط انتخاب کنندگان .....
- ۲۲۳ ..... شرایط انتخاب کنندگان .....
- ۲۲۴ ..... مبحث دوم - سازمان نظام پزشکی در انگلستان .....
- ۲۲۷ ..... نتایج و پیشنهادات .....
- ۲۳۲ ..... کتابنامه .....
- ۲۳۲ ..... الف - کتب فارسی .....
- ۲۳۵ ..... ب - کتب عربی .....
- ۲۳۷ ..... ج - فهرست مقالات و نشریات .....
- ۲۳۸ ..... د - پایان نامه‌ها .....